

Seminarie – Aken 7 nov. 2015

Is de verhouding tussen natuurwetenschappen en religie tegenstrijdig of complementair? (1)

Paul Robbrecht

Kath. Priester & Theoloog, NDE onderzoeker

IANDS-België: Limen (Vlaanderen) (2)

Wetenschap zonder religie is verlamd, religie zonder wetenschap is blind

Albert Einstein

Verantwoording

In 1979 las ik een lang artikel over mensen die “iets gezien hadden” toen ze in een diepe coma weggezonden waren. Het was een samenvatting van het bekende boek van Raymond Moody, “*Leven na de dood*”. Het fascineerde mij. Als kind en als jonge man werd ik in mijn familie zeer vaak met de dood geconfronteerd, ooit zelfs op een verschrikkelijke en heel diepgaande wijze. Sedert mijn kindertijd is de dood daardoor als een rode draad in mijn leven geworden, zodat ik mij als 17-jarige afvroeg: “Wat ga ik met mijn leven doen want ik zal ooit eens sterven?” Ik begreep dat de dood de enige zekerheid is in mijn leven en dat leven voor vergankelijke dingen nooit een echte, diepe zin aan mijn leven kon geven. Ik begreep dat de uiteindelijke zin van het leven maar duidelijk wordt in het licht van de dood. Het artikel deed me denken aan wat mijn christelijk geloof zegt: dat de dood niet het einde is van mijn leven, maar enkel een overgang is naar een onvergankelijk leven in de liefde van God.

Als ik in het jaar 2000 hoorde dat in Antwerpen een dag zou doorgaan rond NDE, zag ik de kans om daar meer over te weten te komen. Sedertdien werk ik mee in onze contactgroep ‘Limen’, de Belgisch-Vlaamse tak van het Amerikaanse IANDS, die werkt rond NDE. Tijdens die 15 jaar samenwerking ontdekte ik dat er veel ontdekkingen zijn in de wetenschap die vergelijkbaar of gelijklopend zijn met dingen die in de religie voorkomen. Dat verwonderde mij en ik vroeg mij af hoe dat komt. Is er misschien een verwantschap tussen wetenschap en religie? De uitnodiging om hier vandaag daarover te komen spreken was de stimulans om mij hierin te verdiepen. Daarom begin ik met een aantal van deze aanverwante feiten te benoemen.

1. Enkele gelijkenissen tussen wetenschappelijk vastgestelde feiten en verschijnselen van religieuze aard.

1.1. Gegevens van de NDE en 'liefde' en 'licht' in de bijbel

Alle verhalen over NDE en dat zijn er vele duizenden, zo niet miljoenen, worden verteld in begrippen die wij terugvinden in religies en religieuze sferen: “Ik heb de hemel gezien”, “Ik heb een niet verblindend helder wit licht gezien”, “Ik heb Jezus/Maria/Bouddha gezien”, “Zo iets mooi heb ik nog nooit gezien”, “Ik was alleen maar onvoorwaardelijke liefde”, “Alles is één”, “Ik was dood en aan de overkant”, “Ik heb mijn vader en mijn moeder gezien”, enz.

-
1. Vertaling van de publicatie in: Schnittstelle Tod – Wo stehen wir nach 40 Jahren NTE – Forschung? 92 blz. van Laak Buchverlag, Aachen, februar 2016.
 2. NDE: Nabije Dood Ervaring(en) of BDE: Bijna Dood Ervaring(en)
IANDS: International Association for Near Dead Studies (Internationale Vereniging voor Studie van de Nabije Dood)

Dat zijn getuigenissen, geen bewijzen in de strikt wetenschappelijke zin. Toch zijn zij als voorwerp van wetenschappelijk onderzoek vallabel als zij in aantal groot genoeg zijn. Net zoals onderzoek van de geschiedenis alleen maar getuigenissen heeft om op te steunen en dit toch als wetenschappelijk wordt erkend.

'Licht' en 'liefde' komen in de Bijbel veelvuldig voor: met aanverwante begrippen elk meer dan 200 keer. Uitdrukkingen als "Ik ben het licht" en "God is Liefde" tonen dat zij tot de kern van het christelijk geloof behoren. Maar ook hindoes, boeddhisten en Joden kennen het licht en de liefde als grondwaarden en de Joden hebben zelfs een 'feest van het licht'.

1.2 Betekenis van het bewustzijn in het ontstaan van materiële realiteit en het "Dabar Jahwe".

Ik ben geen fysicus. Dat is mijn vakgebied niet en als ik 50 jaar geleden nog school liep hebben wij over kwantumfysica nauwelijks wat vernomen. Mijn contacten met deze wetenschap zijn pas begonnen met mijn onderzoek van NDE. Mijn kennis daarover is dus begrensd. Toch meen ik begrepen te hebben door het bewust waarnemen, in bepaalde kwantumprocessen materiële realiteit ontstaat.

Iets dergelijks kennen we in de Joodse en christelijke theologie bij de schepping van het heelal. Het 'Dabar Jahwe' is de Hebreeuwse uitdrukking voor het 'Woord van God'. Dit woord is scheppend (makend) en onmiddellijk werkzaam. "God zei: 'Er moet licht komen,' en er was licht." (Gen. 1,3). Ook dit is dus bepalend voor het onmiddellijk ontstaan van materiële realiteit.

1.3. Bilocatie van heiligen en bilocatie van stofdeeltjes.(1)

Verschillende godsdiensten kennen het verschijnsel van bilocatie. In het christendom zijn getuigenissen bekend van mensen die zich op twee plaatsen tegelijk bevonden. Enkele bekende namen zijn: Antonius van Padua, Drogo (Epinoy 1102 - Valenciennes 1186), Martinus van Porres (Lima 1579 - 1639), Alfonsus van Liguori werd in 1774 gezien bij het sterfbed van paus Clemens XIV terwijl hij was opgesloten in zijn cel en er zijn vele getuigenissen over Pater Pio (1887 - 1968) die de gave bezat. Ook over de Zweedse filosoof Emanuel Swedenborg zijn verhalen bekend. Maar ook in andere godsdiensten bestaan hierover getuigenissen. De IJslandse sagen vertellen over krijgers die in trance kwamen en tegelijk duizenden kilometers verderop in de veldslag verschenen, verschillende Indische goeroes zijn gelijktijdig gezien op een twee locaties en in de Islam is bekend dat oude sheiks op verschillende plaatsen tegelijkertijd aanwezig waren.

Ik heb deze verhalen nooit geloofd tot op het moment dat ik vernam dat de kwantumfysica ontdekte en kon bewijzen dat een stofdeeltje op twee plaatsen tegelijk kan zijn...

1.4. Bewustzijn waar wij allen aan deelachtig zijn en het deelachtig zijn aan Gods leven

In zijn wetenschappelijk onderzoek naar NDE is de Nederlandse cardioloog Pim van Lommel (Symposium Aken 2009) tot het besluit gekomen dat het bewustzijn niet ontstaat in de hersenen. Hij spreekt over een eeuwig, universeel en allesomvattend bewustzijn waaraan wij allen deelachtig zijn en dat al wat bestaat doordringt. De hersenen zijn volgens hem het orgaan dat dit bewustzijn ontvangt net zoals een computer het internet niet maakt maar ontvangt.

De meeste, zo niet alle, religies spreken in dergelijke termen over God. God is een eeuwige, en allesomvattende (heilige) geest aan wiens leven wij allen deelachtig zijn (bij de christenen) en die in alles aanwezig is. Dat is zo in het animisme, bij de aborigines in Australië, de indianen-

1. Bilocatie: op twee plaatsen tegelijk aanwezig zijn.

Stammen in Noord - en Zuid Amerika, bij de Hindoes, Boeddhisten, Joden, Christenen, Islam en andere...

Ik kan er best mee leven dat het eeuwige, universele, allesomvattende en alles doordringende bewustzijn een andere (wetenschappelijke) naam is voor God.

1.5. Het verhaal van Pasen bij Johannes en de NDE van Georges Ritchie

We lezen in het evangelie volgens Johannes (Joh. 20) hoe de leerlingen van Jezus verzameld waren "in de bovenzaal" en "ofschoon vensters en deuren gesloten waren uit vrees voor de Joden, stond Jezus in hun midden". Ik heb onmiddellijk aan dit verhaal moeten denken toen ik over de NDE van Georges Ritchie las, die tegen een paal en een schutstel wilde aanleunen en er dwars doorheen ging. Ook over Martinus van Porres (zie boven) zijn getuigenissen bekend dat hij de gave bezat om dwars doorheen een gesloten deur te gaan.

Het verhaal van Jezus te midden van de apostelen is altijd als een wonder gezien. De gave van Martinus van Porres allicht ook. Maar het verhaal van G. Ritchie is even verwonderlijk.

1.6. Van bewustzijn naar materie en Joh. 1: van 'woord' (logos) naar vlees-lichaam (sarx)

Het vierde evangelie, het evangelie volgens Johannes genoemd, begint met de zin:

"In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in zijn macht gekregen." (Joh. 1,1-5).

De tekst gaat verder: "*Het Woord is vlees geworden.*" (Joh. 1,14).

De evangeliën zijn in Grieks geschreven en "Woord" is de vertaling van "Logos". Het is een begrip uit de Griekse filosofie, bedacht door Heraclitus van Efeze in de zesde eeuw voor Christus. Voor hem bleken de mensen zonder begrip te zijn over deze 'logos' die werkelijk is en eeuwig is. Die moet niet letterlijk verstaan worden als 'woord' maar eerder als mogelijkheid om zich de werkelijkheid voor te stellen en er betekenis aan te geven. Zo ligt 'logos' aan de oorsprong van het menselijk denken. Na hem zal men de notie 'logos', waarmee dus zowel het spreken als de rede wordt aangeduid, worden gebruikt voor het aanduiden van de rationaliteit die de wereld bestuurt. Philo van Alexandrië, tijdgenoot van Jezus Christus, stelde 'logos' gelijk met 'het spreken van God': het is beeld van God, het oudste van kenbare dingen. Het woord 'Logos' in onze tekst kan men dus vertalen met wat voor ons het begrip 'bewustzijn' is.

Het begrip 'lichaam'/'vlees' is de vertaling van het Griekse woord "sarx" en dat betekent meer dan lichaam of vlees, maar wordt tegengesteld aan 'geest': bvb. "*de geest is wel gewillig maar het lichaam is zwak (Mt. 26,41), "De geest maakt levend maar het lichaam dient tot niets" (Joh. 6,63), "gezindheid van het vlees t.o. gezindheid van de geest" (Rom. 8,5).* Dus 'sarx' is 'het eindig lichaam'. We zouden in bredere betekenis kunnen zeggen: alles wat eindig is, alles wat niet 'logos' is. Daar waar de 'logos' eeuwig is, is 'sarx' dus al wat vergankelijk is: ons lichaam, al het geschapene, de kosmos, het materiële.

We zouden dus kunnen lezen:

"In het begin was Bewustzijn, het Bewustzijn was bij God en het Bewustzijn was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Bewustzijn was leven en het leven was het licht voor de mensen. enz."

En: "*Het Bewustzijn is materie geworden*". En laat dat nu zijn wat Albert Einstein meer dan

een eeuw geleden al beweerde: "*Materie is bevroren bewustzijn.*"

1.7. Ontmoetingen met overledenen en verschijningen.

Wie met NDE en aanverwante gebeurtenissen bezig is heeft zeker al gehoord over overledenen die door hun geliefden werden gezien en herkend. Aanvankelijk geloofde ik deze verhalen niet. Maar de getuigenissen over overledenen die verschijnen zijn zo veelvuldig geworden dat wij het bestaan ervan niet meer kunnen ontkennen. Zelf heb ik iemand terug ontmoet zes maand na haar zelfdoding.

Deze verhalen doen mij denken aan wat men in de religie vertelt over verschijningen van heilige personen. In het christendom zijn er om te beginnen de verschijningen van Jezus in de Bijbel vermeld. Maar ook verschijningen over heel de wereld van Maria, de moeder van Jezus, zijn gekend. Men vindt verschijningen ook in andere religies. Mijn vraag hierbij is: zijn deze vergelijkbaar met het zien van overledenen?

1.8. Wetenschappelijk experiment met meditatie en bidden voor een gunst.

Voor een wetenschappelijk experiment in de USA in 1993 werden een aantal beoefenaars van Transcendentale Meditatie bijeengebracht. Hun opdracht was om dagelijks 2 uur te mediteren over de geweldplegingen in Washington. Het aantal misdaden verminderde opmerkelijk (met 23%) en was afhankelijk van het aantal mensen die aan de meditatie meededen.

In alle religies kennen we 'bidden voor intenties'. Is dat niet gelijkaardig aan die meditatie?

1.9. Onverklaarbare genezing van een botbreuk en mirakelen

In haar boek "*The Near-Death Experiences of Hospitalized Intensive Care Patients*" schrijft Penny Sartori over een man die slachtoffer was van een zwaar verkeersongeluk. Hij liep verschillende zware verwondingen op, ondermeer een gebroken rechter schouder. Omwille van levensgevaar en opname in de intensive care, moest een operatie uitgesteld worden. Toen hij ontslagen werd van de intensive care en de chirurg de ingreep wou uitvoeren, bleek de (ernstige) breuk al genezen.

Zo zijn er meerdere verhalen van plotselinge genezing tijdens een NDE bekend.

Dit doet me denken aan wat in Vlaanderen (België) gebeurde in 1875. Toen genas Pieter De Rudder tijdens een bedevaart naar Maria plotseling van een open beenbreuk aan beide linker onderbeenderen, waarvoor hij al acht jaar in behandeling was bij verschillende artsen.

1.10. De trap van Jacob en van een NDE

Er bestaan verschillende afbeeldingen van een NDE die een trap tonen die tot in de wolken reikt.

In het boek Genesis, het eerste boek van de bijbel, staat het verhaal van de slapende aarst vader Jacob die in een droom een trap ziet die tot in de hemel reikt. Er staat:

"Toen kreeg hij een droom. Hij zag een ladder die op de aarde stond en helemaal tot in de hemel reikte, en daarlangs zag hij Gods engelen omhoog gaan en afdalen. Ook zag hij de HEER bij zich staan... Toen werd Jacob wakker. 'Dit is zeker', zei hij, 'op deze plaats is de HEER'... 'Dit is niets anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn.' (Gen. 28, 10-17)

Bemerk de bewoordingen: het zijn bijna letterlijk de woorden die mensen uitspreken nadat ze een NDE hebben gehad.

2.Hoe komt het dat veel wetenschappelijk vastgestelde feiten gelijkenissen vertonen met verschijnselen van religieuze aard?

Dat is een vraag die mij bezighoudt van toen ik met NDE en aanverwante verschijnselen in contact kwam. Op zich hebben religie en wetenschap met mekaar niets te maken. Het zijn twee vormen van kennisverwerving. Ze hebben echter beiden hetzelfde object als onderwerp nl. alles wat bestaat, alles wat is. Met dezelfde vragen: Hoe en waarom is alles ontstaan? Hoe verhouden de gegevens zich tegenover elkaar? Het zijn vragen die de mensheid zich al duizenden jaren stelt.

2.1. Het onderscheid tussen wetenschap en geloof op gebied van kennis verwerven.

Hoe is het zoever kunnen komen dat twee zo verschillende vormen van kennisverwerving over hetzelfde kennisveld met elkaar in botsing zijn kunnen komen? De oorzaak ligt, naar mijn, in hun verschillende methode van inzicht verwerven.

Wetenschap baseert zich op ervaringen binnen de materie die constateerbaar en prospectief herhaalbaar zijn. Geloof baseert zich op ervaringen en inzichten die geestelijk en dus niet constateerbaar, uniek en dus niet prospectief herhaalbaar zijn.

Wetenschap verwerft haar kennis en inzicht door al wat bestaat grondig objectief, zeer streng en nauwgezet proefondervindelijk te ontleden en te ontrafelen tot in de kleinste vezels. Het is een onophoudend onderzoek want bij elke ontdekking ontvouwt zich telkens opnieuw een waaier van schijnbaar onoplosbare vragen. Daardoor is de wetenschappelijke kennis zodanig uitgebreid en veelvuldig geworden dat ze zich steeds meer en steeds opnieuw moet opsplitsen in wat men 'specialisaties' is gaan noemen. De wetenschappers kennen daardoor hoe langer hoe meer van hoe langer hoe minder. De veelheid en de verscheidenheid van wat ze onderzoeken vereist dat want één mens kan niet alles kennen. Daarvoor schiet het menselijk brein tekort. Het is een veel voorkomend gezegde: "Hoe meer men weet, hoe meer men weet hoe weinig men weet."

Door deze ervaringen krijgt de wetenschappelijke kennis steeds meer de wijsheid en de nederigheid om te onderkennen dat haar kennis, hoe groot ze ook moge worden en hoe uitgestrekt haar gezichtsveld ook moge zijn, steeds beperkt zal blijven. De wetenschap in het algemeen en dus ook de natuurwetenschappen zullen nooit allesomvattend zijn. De wetenschapper is zoals iemand die in een bos loopt. Hij ontdekt de steeds nieuwe elementen van het bos, planten, bomen en dieren. Maar het bos zelf zal hij nooit te zien krijgen omdat hij er zelf deel van uitmaakt.

Geloof is het gevolg van duizenden jaren ervaringen die de mensheid heeft trachten te duiden vanuit de denkpatronen die ze had opgebouwd. Deze ervaringen komen bij alle volkeren, hoe primitief ze ook zijn, al duizenden jaren in een of andere vorm voor en zijn daarom even valabel als grond van studie dan de ervaringen van de 'materiële' wetenschap. - Recente studies hebben uitgemaakt dat 80% van de huidige wereldbevolking in een God gelooft. - Dit zijn oerervaringen die archetypisch zijn en door hun aard zelf niet anders dan geestelijk kunnen zijn. Vanwaar die ervaringen kwamen konden ze niet zeggen.

Immers, tot ongeveer vier tot vijf eeuwen geleden was de kennis veelal beperkt tot wat men in het leven meemaakte en als men bepaalde verschijnselen niet begreep dan noemde men dat een mysterie. Daarbij geloofde men dat er een grote drijvende kracht moest zijn die oorsprong is van alles, van wie men afhankelijk is en die men gunstig kon stemmen door offers te brengen. Wél ervaren ze dat alles tot één groot, allesomvattend, onuitsprekelijk geheel moest behoren waarvan zij zelf deel uitmaakten. Om dit geheel dit toch te kunnen benoemen noemden ze het 'God'. De kracht, die men God noemt, is niet in woorden uit te spreken en onmogelijk voor te

stellen. (1) Men spreekt daarover als over een 'Persoon', omdat ze minstens even hoog, even redelijk en verstandig moet zijn als de mens en ze duidelijk nog veel meer is.

Het doet de boeddhisten en vanuit eigen ervaringen in mijn leven ook mezelf, zeggen dat naast de vijf klassieke zintuigen de mens er (minstens) één meer moet hebben namelijk, de ontvankelijkheid voor ingevingen van de geest/het bewustzijn.

Geloof vertrekt dus vanuit een spirituele, door de klassieke zintuigen niet constateerbare wereld, waar het materiële deel van uitmaakt en eraan onderhevig is. Geloof is daarom niet te objectiveren, omdat het een subjectief en innerlijk gebeuren is. Een gelovige kan nooit zeggen "God bestaat" net zoals een wetenschapper nooit mag zeggen "God bestaat niet". We kunnen alleen zeggen: "Ik geloof dat God bestaat" of "Ik geloof niet dat God bestaat".

Zoals ik hier op het Seminarie van 2011 al zei, gaan alle godsdiensten terug op dezelfde oerervaringen. Op dat punt zijn ze alle gelijk. Maar wat ik de bovenbouw noemde is archeologisch, geografisch en dus cultureel bepaald.

2.3. Een beetje geschiedenis

Wat ik tot nu toe heb gezegd geldt voornamelijk voor West-Europa waar de huidige wetenschappen hun oorsprong vonden. Als we dan de verhouding tussen wetenschappen en geloof onderzoeken zal die dus hoofdzakelijk te maken hebben met het geloof in West-Europa: het christelijk geloof dat zeer diepe menselijke waarden beleeft. Deze waarden zijn universeel, omdat ze teruggaan op zuivere, onvoorwaardelijke liefde, tot in haar hoogste vorm: de liefde voor de vijand die u wil vernietigen.

"En ik zeg jullie: Heb je vijanden lief en bid voor wie je vervolgen."(Mt.5,44)

De eerste vier eeuwen van onze tijdrekening was het christen-zijn meestal een oneraardse beweging met veel zware vervolgingen. Ze was een beweging rond Jezus, die ze de Christus, hun redder, noemden.

Het Edict van Milaan (313), toegeschreven aan Constantijn de Grote, brengt een kentering: godsdienstvrijheid voor alle religies en het einde van de christenvervolging. De Rooms Katholieke Kerk werd staatsgodsdienst en nam de structuur van het Romeinse Rijk over met aan het hoofd de bisschop van Rome die als 'Plaatsvervanger van Christus' ook een keizer-paus was.

Deze ommekeer bracht voor het christelijk geloof veel faciliteiten mee voor de verspreiding in het goed georganiseerde, Romeinse Rijk van West-Europa. Maar ze bracht ook nadelen mee die een rol zullen spelen in de verhouding tussen wetenschap en geloof.

De bisschop van Rome was niet alleen het geestelijke, maar ook wereldlijke hoofd, een heerser met 'pauselijke staten' en al. De vier evangeliën bleven de basis maar interpretatie ervan werd meer en meer een 'onveranderlijke' kerkelijke leer, gefundeerd op de letterlijk (historisch) verstaan van de Bijbel. Zo werd het christelijk geloof, waar heidense (Romeinse) rituelen en waarden waren binnen geslopen steeds meer een doctrine, zeg maar een ideologie. Wie hierover kritiek uitoefende riskeerde vaak zijn leven. Men geloofde immers dat Rome en *alleen* Rome in alles juist handelde en in alles een onfeilbaar inzicht had.

Tegen zoveel wantoestanden binnen de Rooms Katholieke Kerk kwamen mensen in verzet. Er waren al de getuigenissen van Franciscus van Assisië en Dominicus in de 12° eeuw. Maar de

1. Daarom mogen de Joden de naam van God - Jahwe - niet uitspreken en mogen in de Islam van Allah geen beelden of afbeeldingen worden gemaakt.

grote ommekeer kwam in de 16° eeuw door Maarten Luther die met zijn kritiek op het wulpse Rome een scheuring veroorzaakte.

Het concilie van Trente, als reactie samengeroepen, kon geen soelaas brengen. Het bracht alleen structurele veranderingen binnen de kerk, met een bevestiging, zeg maar verstrakking, van de roomse ideologie en een sterke veroordeling van de protestanten. (1) Maar er gebeurde nog meer...

De renaissance, begonnen in Italië, bracht in de 16° en 17° eeuw in West Europa belangrijke nieuwe ontwikkelingen. De middeleeuwse ideeën over de mens en de (Roomse) christelijke waarden werden daardoor in twijfel getrokken. Het middeleeuwse mensbeeld van de zondige onkuise mens die moest leven met de dood voor ogen, verdween stilaan. Een meer optimistisch mensbeeld kwam in de plaats met nieuwe ideeën van tolerantie, vrijheid van denken, tegen onderdrukking, vrede en ontwikkeling van het menselijk individu. Steeds meer lag de klemtoon op zelfontwikkeling en zelfbeschikking. Voor het eerst werd de mens voor zijn geluk onafhankelijk van de clerus. Filosofen als Descartes (1596 - 1650), die een volledig nieuwe denkmethode, enkel gebaseerd op de rede, wou uitwerken, traden op het voorplan. Kepler (1571 - 1630) en Newton (1643 - 1727) vonden een verklaring voor kosmische verschijnselen. Hierdoor verdween het mysterie, niet alleen over het heelal maar langzamerhand ook het mysterie in zijn geheel. Alleen de REDE werd belangrijk in het verklaren van al wat is. Het gevolg van deze wetenschappelijke revolutie was dat een elite zich begon te keren tegen het geloof en tegen al wat niet paste in de rede. Men had God niet meer nodig, de 'homo faber' (2) was geboren. Het denken was niet meer spiritueel maar materieel geworden. Daarop kwam een eeuwenlange reactie van de kerk. Galileo Galilei is daar het bekendste slachtoffer van.

Als reactie op een starre roomse kerk die zich eeuwen krampachtig vasthield aan haar eeuwige waarheden en waarden, riepen zij op tot vrijheid, ook vrijheid van denken en van godsdienst, gelijkheid, recht, broederlijkheid en tegen de maatschappelijke standen, waarbij zich later ook een nieuwe groep mensen, de 'arbeiders' aansloten. Het waren uitgerekend de ideeën van het humanisme die, in zijn reactie op de kerk, eigenaardig genoeg terug gingen naar de evangelische waarden en die vastlegden in staatkundige wetten. In de 19° eeuw kwam de evolutieleer van Darwin die de kerk op haar grondvesten deed daveren. Het ontstaan van al wat bestaat, de schepping, werd ontmythologiseerd.

2.3. Onterechte spanningen.

Al deze omwentelingen lieten filosofen, theologen en bijbeldeskundigen in de roomse en vooral bij aanvang in de evangelische kerken, niet onberoerd. Het theologisch denken begon ingrijpend te veranderen. De theologen kregen steeds meer vragen over het verstaan van de bijbel en het christelijk geloof. De bijbel werd steeds minder beschouwd als een historisch boek. Verhalen die tot dan als historisch werden gezien kregen een meer spirituele en symbolische betekenis. Zelfs de evangeliën verloren hun belang voor de historische wetenschap. (Albert Schweitzer 1875 - 1965, *Geschichte der Leben-Jesu-Forschung*, 1906)

Maar ook in Rome kwam er beweging. De conservatieve paus Pius XII, verklaarde in 1950 in zijn encycliek 'Humane Generis' (Over het ontstaan van de mens) dat:

-
1. Het zou niet eerlijk zijn de Rooms Katholieke Kerk en de verspreiding van het christelijk geloof alleen maar hiertoe te herleiden. Binnen West-Europa was dit geloof een onmiskkenbare zegen. Niettegenstaande dit Rome en de macht van oorlogszuchtige heren werden de grote christelijke waarden ingeburgerd en beleefd. Er was de liefde voor de armen, voor de (oorlogs)weduwen en (oorlogs)wezen, de zieken (de epidemieën, de grote pest! enz.), voor kinderen en jeugd, betere landbouw gebracht door de abdijen met daarbij hun ontwikkeling van de plattelandsbevolking, enz. Zij zijn de oorsprong van de zorgvoorzieningen in de huidige staten van West-Europa.
 2. Homo faber: de mens die meent in staat te zijn alles uit zichzelf aan te kunnen zonder buiten- of bovenaardse hulp.

"...de kerk in overeenstemming met de huidige stand van menswetenschappen en heilige theologie, onderzoek en discussies niet verbiedt... met betrekking tot de leer van de evolutie,... in hun vragen naar de oorsprong van het menselijk lichaam als afkomstig van vooraf bestaande en levende materie..."

Hieruit blijkt dat ook in het starre Rome verschuivingen aan de gang waren. Meer bepaald was dit een - aarzelende - de facto erkenning van de vrijheid van wetenschap.

Een keerpunt in de houding van de kerk was de verkiezing van de diplomaat Angelo Roncalli tot Johannes XXIII. Hij opende deuren en vensters in de kerk waardoor er frisse wind door de kerk waaide. De verstarring van de kerk werd principieel doorbroken. Vrijheid van denken en spreken werden gewoon. Verkettering van ideeën was niet meer denkbaar. Er kwam een grote openheid op alle gebieden, ook tegenover de wetenschap. Het ging zelfs zo ver dat Prof. Piet De Somer, rector van de Katholieke Universiteit van Leuven, bij het bezoek aan Leuven van Johannes-Paulus II in 1985, tijdens zijn toespraak het "... recht op dwaling..." in de wetenschap kon opeisen. Enkel op medisch gebied in verband met de voorplanting (Paulus VI, *Humanae Vitae*, 1967), abortus en euthanasie kwamen er restricties.

Ook op wetenschappelijk gebied stonden het denken en de ontdekkingen niet stil. De ontdekkingen over de materie binnen de kwantumfysica (1) waren voor de wetenschap een revolutie.

Door de onophoudelijke en steeds diepere vragen bij het doorgronden van de materie wordt de wetenschap er zich er blijkbaar steeds meer van bewust dat haar oorsprong niet enkel kan liggen in het menselijk brein maar in een groter geheel dat ruimer moet zijn dan het materiële. We kunnen ons afvragen of de kennis van wetenschap over de materie niet stilaan aan de grenzen van haar methodische mogelijkheden komt. Trouwens, kennis op zichzelf is niet materieel maar geestelijk. Het lijkt wel de ironie van de wetenschap te zijn dat zij, door het aanwenden van haar eigen uiterst strenge rationale methoden, steeds meer tot de ontdekking blijkt te komen dat haar oorsprong te vinden is in een niet materieel onuitsprekelijk, geestelijk en allesomvattend geheel, een universum van bewust zijn. Dit wordt, denk ik, het meest duidelijk in de kwantumfysica en in de geneeskunde bij het bestuderen van verschijnselen bij bepaalde comapatiënten. Studies over NDE maken ons dat steeds meer duidelijk.

Prof. Hamerhoff, anesthesioloog, zei in een interview ooit:

Ik denk dat het een reële mogelijkheid is dat bewustzijn bestaat op het kwantummechanisch niveau en daardoor ook bestaat op de allerkleinste niveaus in ons universum"... Als je me zou vragen "Bestaat God" en je bedoelt daarmee "Bestaat God" in de vorm van de oude man met de witte baard die Mozes de tien geboden overhandigde?" is het antwoord nee. Maar zou je me vragen "Bestaat God in de zin dat er een bewustzijn, gewaarwording en een doel bestaat in de meest basale structuur van het universum?" dan is er een duidelijke mogelijkheid dat het antwoord ja is.

3. Conclusie: Twee vleugels van dezelfde vogel.

Tijdens mijn onderzoek naar de verhouding tussen wetenschap en geloof heb ik aanvankelijk in de materiële wereld (kwantumwereld) gezocht maar daar heb ik niet veel antwoorden gevonden. Ik vond het antwoord uiteindelijk in de spirituele wereld. Meer en meer begreep ik dat de oorsprong van de verhouding wetenschap-religie te vinden moest zijn in de diepste en

1. Kwantumfysica of kwantummechanica: het wetenschappelijk onderzoeken van de allerkleinste stofdeeltjes, kleiner dan een atoom.

meest fundamentele grond van hun bestaan. Wetenschap en religie ontstaan vanuit de verwondering voor alles wat bestaat. En verwondering is het begin van elke liefde, die ook in een NBE beleefd wordt.

Zo zien we dat geest/bewustzijn de kern van alles is. Daardoor zijn wetenschap en religie geworteld in dezelfde bestaansgrond en hebben zij eenzelfde zin van bestaan: vanuit de diepe liefde dienstbaar te zijn aan de Schepping en dus aan het leven en het geluk van de mensen. De wetenschappelijke ontdekkingen moeten in alle eerlijkheid de erkenbare (vergelijkbare) inzichten in de religie, de mystieke tradities en uitspraken naar waarde weten te schatten. Anderzijds moeten de religies - en dus ook de katholieke kerk - intreden in de inzichten van de wetenschap in het algemeen en die van het kwantumbewustzijn in het bijzonder en zich haar nieuwe manier van denken eigen maken.

Beiden, zowel wetenschap als religie, moeten bij het uitdragen van hun inzichten zeer bescheiden zijn.

Wetenschappelijke ontdekkingen moeten vanuit een open houding door de religies aanvaard worden als inzichten die verkregen werden door de werking Gods 'heilige' Geest in de wetenschapper. Wanneer wetenschappelijke bevindingen niet in overeenstemming zijn met inzichten van het geloof moeten theologen en gelovigen de nederigheid opbrengen deze inzichten opnieuw te bekijken en opnieuw te formuleren. Dat geldt ook voor het verstaan van Bijbelse verhalen. Anderzijds moeten wetenschappers de nederigheid hebben om te beseffen dat hun onderzoeksveld slechts een stipje is in het kader van een immens schilderij dat de gegeven werkelijkheid is en hun inzichten dus altijd begrensd en nooit absoluut en eeuwig geldend zullen zijn. Wetenschap en geloof kunnen onmogelijk mekaar tegenspreken want zij vertrekken vanuit dezelfde realiteit en hebben bovendien hetzelfde doel: ontdekken van 'wat is', wat gelovigen de 'schepping' noemen, geleid door hetzelfde Bewustzijn/Geest.

Het komt er op aan de wetenschap vertrouwen te geven en te laten doen wat ze moet doen: met haar eigen methoden ontdekken *hoe* alles is en *hoe* de materiële gegevens zich tot mekaar verhouden. Het komt er evenzeer op aan de religie te laten zoeken *waartoe* alles bestaat, wat de *zin* is van dit alles. Als wetenschap en religie daar in slagen zullen ze mekaar in evenwicht houden en worden ze als "twee vleugels van dezelfde vogel" (Johannes Paulus II). Dan zullen ze mekaar verrijken tot welzijn van de aarde, tot welzijn van de wereld, tot welzijn van de mensheid.

Onze oorsprong is altijd en overal dezelfde, want alles en allen zijn gemaakt van sterrenstof. Maar onze herkomst, wie we werkelijk in wezen zijn, is niet materieel omdat het Bewustzijn/God is en daardoor eeuwig. De NDE is daarvan al een voorsmaakje.

We zijn allen één. Alles is één. Alles is altijd overal tegelijk.

Literatuur

Die Bibel Altes und Neues Testament. Einheitsübersetzung. Herder, Freiburg, Basel, Wien 1980.

HAGELIN, John, u.a. Effects of group practice of the TM program on preventing violent crime in Washington, D.C. results of the National Demonstration project, 1993 Social indicators Research 1999, 47 (2) 153-201.

HAMERHOFF, Stuart, Interview in Tijdschrift voor Parapsychologie en Bewustzijnsonderzoek. Nr. 1, 2013.

LACHNER, Raimund und SCHMELTER, Denis (Hg), Nahtotderfahrungen. Eine Herausforderung für Theologie und Naturwissenschaft. LIT VERLAG, Berlin, 2013.

LAUREYS, Steven, Ons briljante brein. Over de grenzen, maar vooral over de wonderlijk kracht van onze hersenen. Borgerhoff & Lambers nv, 2013.

PAAS, Stefan und PEELS, Erik, God bewijzen. Argumenten voor en tegen geloven. Balans. 2013.

RIVAS, Titus, Dirven Annys und SMIT, Rudolf. Wat een stervend brein niet kan, Aanwijzingen voor parapsychologische verschijnselen rond bijna-dood-ervaringen. De harde kern van bevestigde casussen. Elikser, Leeuwarden, 2013.

SARTORI, Penny, The Near Death Experiences of Hospitalized intensive Care Patients: A Five Years Clinical Study. The Edwin Meller Press, Lewinston/Queenston/Lampeter, 2008

VAN LEEUWEN, Freek, Geestkunde, Boekenplan, Maastricht, 2010.

VAN LOMMEL, Pim, Eindeloos bewustzijn. Een wetenschappelijke visie op Bijna-Dood Ervaring. Ten Have, Kampen, 2007